VIA CRUCIS

MEIE ISSANDA JEESUSE KRISTUSE RISTITEE

14 peatust
sõnades ja piltides
Kristuse ristiteel

Urmas Viilma
Reti Saks

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik
2022

Meie Issanda Jeesuse Kristuse ristitee (lad k *via crucis;* kannatuste tee, lad k *via dolorosa*) ühendab neliteist pühakirjas ja kristlikus pärimuses kirjeldatud sündmust Jeesuse surmamõistmisest kuni hauda asetamiseni tema viimasel elupäeval. Läänekristlikus maailmas, sealhulgas Eestis, kus Suur Reede on Jeesuse ristilöömise mälestuspäevana kiriku- ja riigipüha, meenutatakse Jeesuse ristiteed ristikäikudel või ristitee palvustel nii katedraalides, kirikutes kui ka linnatänavatel.

Ristitee palvuse juured ulatuvad varakeskaegsete liturgiliste protsessioonideni. Sümboolselt kõnnitakse üheskoos risti kandva Jeesuse järel Kolgatale, kus Issand sureb ristil.

Ristiteed käies seisatutakse neljateistkümnel korral, et lugeda üksi või ühiselt Jeesuse kannatustele viitavaid pühakirjatekste Vanast Testamendist ja Kristuse kannatamise lugu evangeeliumitest. Viieteistkümnenda peatusena võib olla lisatud ülestõusmishommiku peatus.

Ristitee neljateistkümnel peatusel mõtiskletakse loetu ja kuuldu üle ning palvetatakse. Ülestõusmishommiku peatuse mõtisklusi ja palveid Suure Reede ristitee palvusel ei kasutata. Need tekstid on mõeldud mõtisklemiseks ülestõusmispüha hommikul. Kõik mõtisklused võivad olla varem koostatud või kirjutatakse igal aastal uued. Jeesuse inimkonda lunastav ristisurm omab tähendust igal ajastul ja igale uuele põlvkonnale. Õnnistatud rahulikku ristiteed!

MEIE ISSANDA JEESUSE KRISTUSE RISTITEE

Tervitus

Isa ja Poja ja ✝ Püha Vaimu nimel. Aamen.

Palve ristiteele asumisel

Armas Issand Jeesus Kristus!
Seisan koos Sinuga Sinu teekonna alguses Kolgata ristile.
Või on see vastupidi – Sina seisad koos minuga minu teekonna alguses ristile?
Kui Sind vangistati, alandati ja piinati, raske ristikoorem Sulle õlgadele asetati ja Kolgata poole astuma sunniti, tegid Sa seda mahajäetuna oma jüngritest ja saatjatest.
Sind ümbritses palju rahvast, kuid Sa olid üksi ja reedetud.
Tänu Sinu üksinduses läbitud ristiteele ei käi mina oma eluteed enam üksi.
Sina oled mind saatmas, Sina aitad kannatusi võita, koormaid ja muret kanda.
Et ma Sinu armastuse suurust ei unustaks, luba mul täna saata Sind sellel teekonnal.
Luba mul tõusta koos Sinuga Kolgatale, et mõistaksin, millise kannatuste karika oled pidanud tühjendama ja millise hinna maksma, et mina ei pea seda enam tegema.
Sinu armastus, Issand Jeesus Kristus, lunastas mind ja kogu loodu.
Aamen.

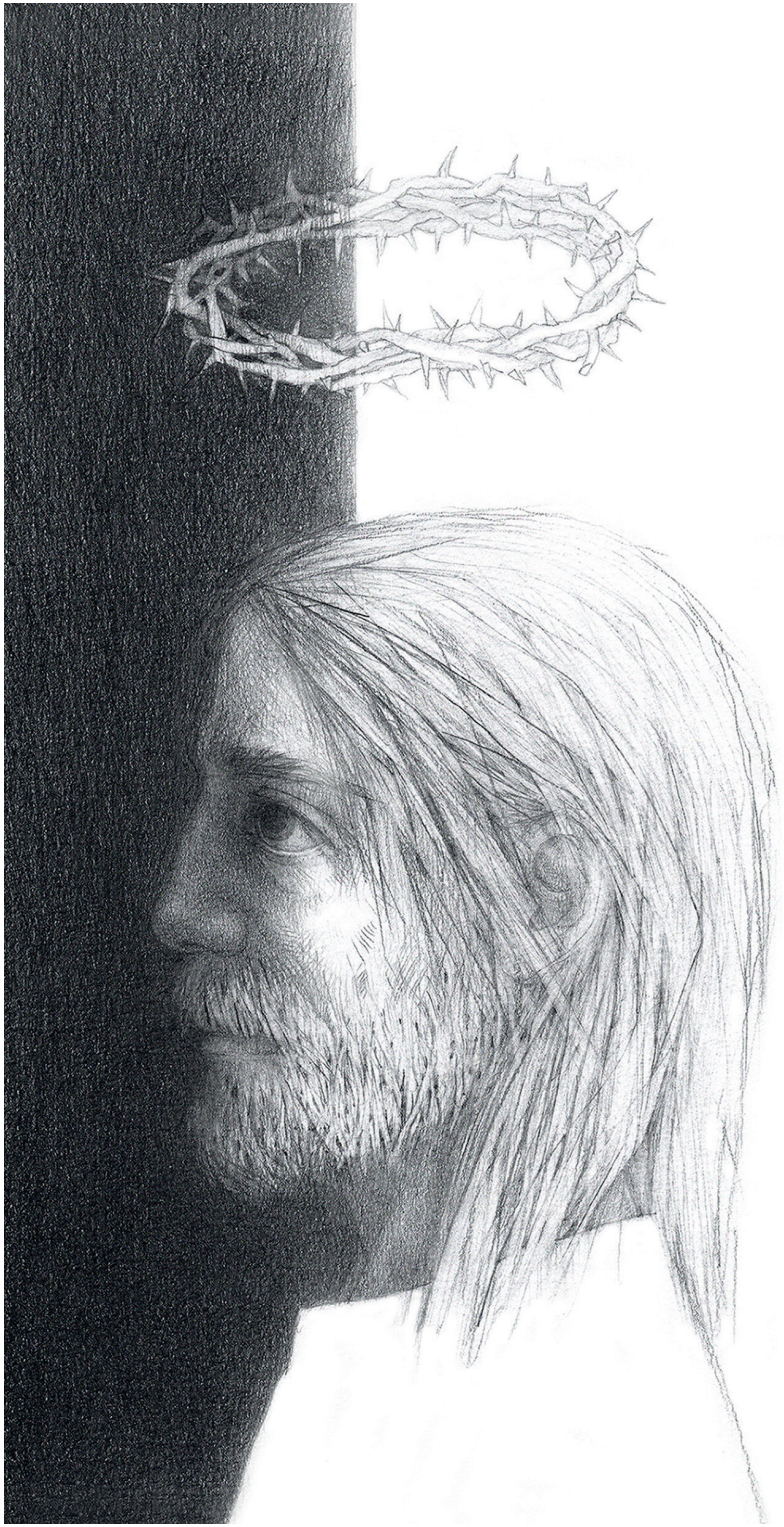

I peatus

JEESUS MÕISTETAKSE SURMA

Tervitus

Me kummardame Sind, Issand Kristus, me ülistame Sinu püha kannatamist,
sest oma ristisurma läbi oled Sa maailma lunastanud.

Lugemine püha Markuse evangeeliumi 15. peatükist

Kohe varahommikul, kui ülempreestrid koos vanemate ja kirjatundjatega ning terve Suurkohus olid langetanud otsuse, viisid nad Jeesuse aheldatult ära ning andsid Pilaatuse kätte. Ja Pilaatus küsis temalt: „Kas sina oled juutide kuningas?!" Jeesus aga kostis talle: „Need on sinu sõnad." Ja ülempreestrid kaebasid palju ta peale. Aga Pilaatus küsis temalt taas: „Kas sa midagi ei vasta? Vaata, kui palju nad su peale kaebavad!" Aga Jeesus ei vastanud enam midagi, nii et Pilaatus pani imeks. Aga pühade eel tavatses maavalitseja vabaks lasta ühe vangi, keda nad palusid. Koos mässumeestega, kes olid mässu ajal mõrva toime pannud, oli aheldatud üks Barabase-nimeline mees. Ja üles tulnud rahvahulk hakkas paluma, et ta teeks neile nagu tal tavaks. Pilaatus aga küsis neilt: „Kas te tahate, et ma lasen teile vabaks juutide kuninga?" Ta ju mõistis, et ülempreestrid olid kadedusest Jeesuse tema kätte andnud. Aga ülempreestrid ässitasid rahvahulka nõudma, et ta pigem laseks neile vabaks Barabase. Pilaatus aga küsis neilt veel kord: „Mis ma siis pean tegema temaga, keda te nimetate juutide kuningaks?" Nemad aga karjusid taas: „Löö ta risti!" Pilaatus ütles neile: „Kuidas nii, mis halba ta siis on teinud?" Ent nemad karjusid üha valjemini: „Löö ta risti!" Aga Pilaatus, tahtes rahvahulga meele järgi olla, laskis neile vabaks Barabase, ent Jeesust laskis piitsutada ja andis ta risti lüüa.
Markuse 15:1–15

Mõtisklus

Kui Jeesus seisis Suurkohtu ees, ei kuulatud teda üle selleks, et Tema isikus, tegutsemise motiivides ja eesmärkides selgust saada. Vaja oli ettekäänet, et Jeesus süüdi mõista. Juba ette langetatud surmaotsus vajas lihtsalt ametlikku vormistamist. Võimukandjast Pontius Pilaatuse jaoks oli ühe tühise külaprohveti saatuse üle otsustamine tülikas kohustus, mis tuli lõpule viia. Tema südametunnistust rahustas käratsevate kohtumõistjate soov lubada Jeesuse asemel vabadusse mässuline Barabas.

Iga ajastu, ka meie kaasaeg, tunneb isehakanud kohtumõistjaid: igast sõnast kinni haarajaid, ligimese oleku, sõnade ja tegude üle naerjaid ja pilkajaid, sülje pritsijaid ja kivide loopijaid, mürgiste märkuste pildujaid. Erilise jõu alatusteks annab anonüümsus. See võimendub veelgi, kui ühise eesmärgi nimel koonduvad kümned, sajad ja tuhanded. Nõnda muutub kergeks ligimese, kuid ka enda väärtuste ja väärikuse jalge alla trampimine.

Enne kui Jeesus toodi Pontius Pilaatuse ette, oli Tema ustavama jüngri Peetruse araks löömine viinud ta oma õpetaja mahasalgamiseni. Kui Peetruselt küsiti, kas ka tema oli olnud koos Jeesusega, ei tunnistanud ta seda. Jeesust maha salates põlgas Peetrus ära iseenda. See mõistmine jõudis temani hetkel, mil kukk hommikutundi kuulutas.

Sisekaemus

Kui sageli olen mina anonüümsusest otsinud turvalist pelgupaika oma alatustele?

Palve

Armas Issand Jeesus Kristus!
Ma soovin väga, et Sa ei pannud tähele, kuidas ma nõrkuse hetkel, mil olin vihane ja pettunud, mil minu meeled olid varjutatud süngusest, minu vastu eksinud lähedasele halba soovisin.
Ma tean, et Sina tead. Anna mulle andeks!

Nüüd mõistan, et tegin seda Sinule, mu Issand.
Nüüd mõistan, et seda, mida soovisin salajas ligimesele, tegin iseendale.
Mõistagi tegin mõttepattu inimese vastu, kellele lootsin karmi kohut ja ebaõnnestumist.
Julgusta nüüd, mil seda kõike mõistan ja tunnistan, paluma andestust teistelt, et saaksin andestada ka endale.
Usun, et suudan seda Sinu ristile toetudes, armas Jeesus!
Aamen.

Meie Isa palve

Meie Isa, kes Sa oled taevas!
Pühitsetud olgu Sinu nimi.
Sinu riik tulgu.
Sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal.
Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev.
Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele.
Ja ära saada meid kiusatusse, vaid päästa meid ära kurjast.
Sest Sinu päralt on riik ja vägi ja au igavesti.
Aamen.

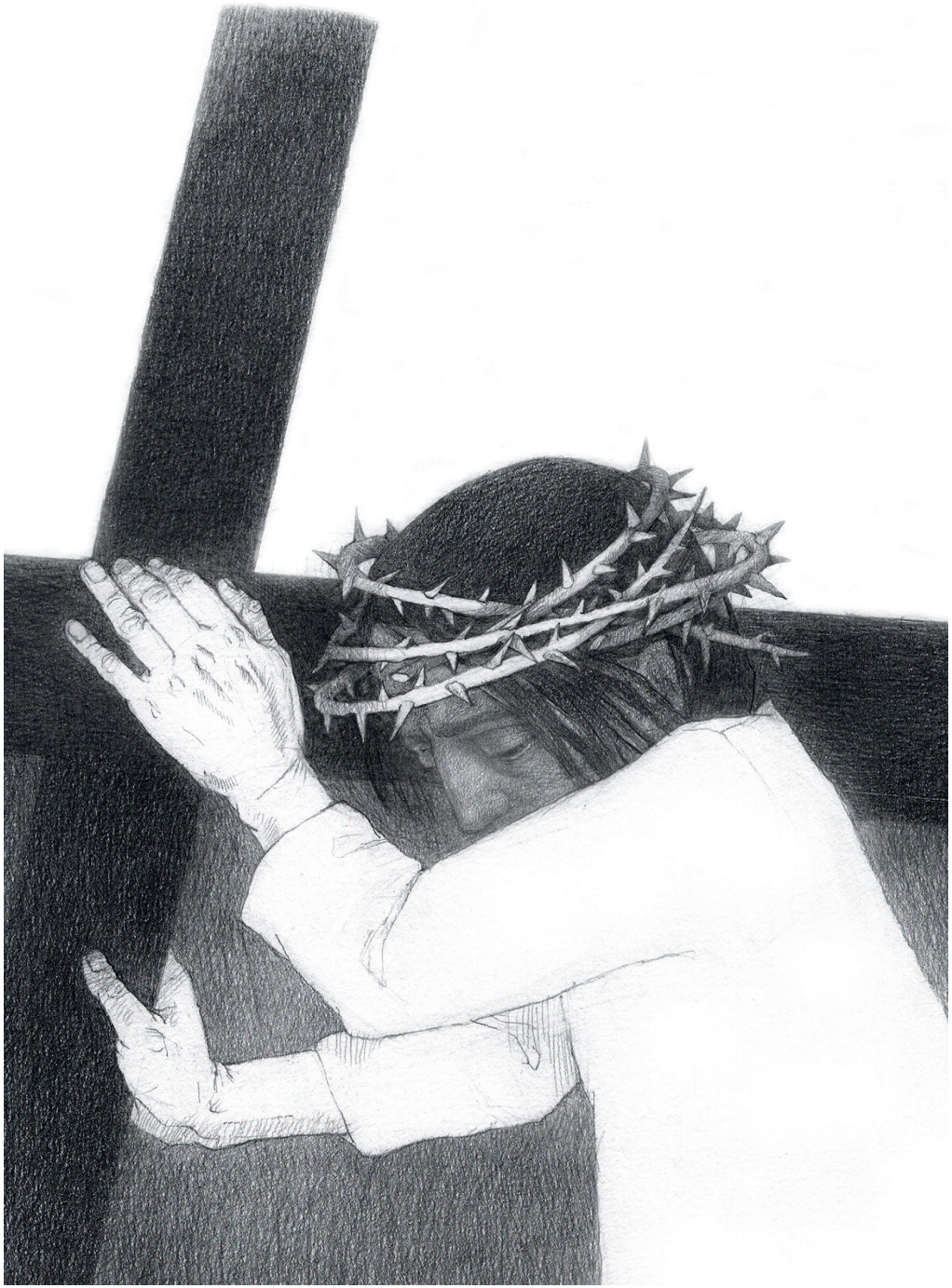

II peatus

JEESUS TÕSTAB RISTI OMA ÕLGADELE

Tervitus

Me kummardame Sind, Issand Kristus, me ülistame Sinu püha kannatamist,
sest oma ristisurma läbi oled Sa maailma lunastanud.

Lugemine püha Johannese evangeeliumi 19. peatükist

Siis tuli Jeesus välja, kandes kibuvitsapärga ja purpurmantlit. Ja Pilaatus ütles neile: „Ennäe inimest!" Kui nüüd ülempreestrid ja sulased teda nägid, hüüdsid nad: „Löö risti! Löö risti!" Pilaatus ütles neile: „Võtke teie ta ja lööge ise risti, sest mina ei leia temal süüd!" Ta tõi Jeesuse välja ja istus kohtujärjele paika, mida hüütakse Kivipõrandaks, heebrea keeles aga Gabbataks. Aga oli paasapühade valmistuspäev, umbes keskpäev. Ja ta ütles juutidele: „Ennäe, teie kuningas!" Need aga hüüdsid nüüd: „Vii ära, vii ära, löö ta risti!" Pilaatus ütles neile: „Kas ma pean teie kuninga risti lööma?" Ülempreestrid vastasid: „Meil ei ole kuningat, vaid on keiser." Siis andis Pilaatus Jeesuse nende kätte risti lüüa. Nad võtsid nüüd Jeesuse – ja ta läks välja, kandes ise oma risti Pealuuasemeks hüütud paika, mida heebrea keeles kutsutakse Kolgataks.
Johannese 19:5,6,13–17

Mõtisklus

Jumala Poeg – inimeseks saanud Jumal – sammub ristipuud seljas kandes oma hukkamise paiga, Kolgata mäe poole, kõrvus kaikumas süüdistajate hüüded Pontius Pilaatusele: *„Vii ära, vii ära,* löö ta risti!"*(Jh 19:15)*

Aegade alguses, inimese loomisel oma loomingule hinnangut andes tõdes Isa, *et see on* väga hea! *(1Ms 1:31)* Oma hukkamispaiga poole sammuv Poeg kannab ristipuud enda turjal looduse krooniks – *harijaks ja hoidjaks (1Ms 2:15)* – loodud inimeste eest. Just nende